

POWSTANIE STYCZNIOWE

**Pakiet edukacyjny
Muzeum Historii Polski**

Cześć i chwała
bohaterom!

Odzyskania niepodległości przez Polskę doczekało ponad trzy tysiące Powstańców. W dwudziestoleciu międzywojennym darzeni byli ogromnym szacunkiem i otoczono ich szczególną opieką.

1 ■ Zapoznaj się z tekstami źródłowymi, a następnie odpowiedz na pytania.

A.

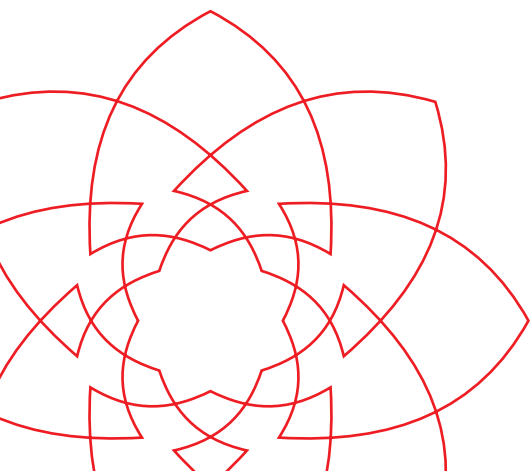
Żołnierze!!!

Pięćdziesiąt sześć lat temu Ojcowie nasi rozpoczęli walkę o niepodległość Ojczyzny. Szli nie w lśniących mundurach, lecz w łachmanach i boso, nie w przepychu techniki, lecz z strzelbami myśliwskimi i kosami na armaty i karabiny. Prowadzili wojnę rok cały, pozostając, jako żołnierze, niedoścignionym ideałem zapału, ofiarności i trwania w nierównej walce, w warunkach fizycznych jak najcięższych. [...]

Dla uczczenia ich i upamiętnienia roku 1863 w szeregach armii polskiej, wydałem rozkaz zaliczenia do szeregów wojska wszystkich weteranów 1863 roku z prawem noszenia munduru wojsk polskich w dni uroczyste. Witam ich tym rozkazem, jako naszych Ojców i Kolegów.

Belweder, dnia 21 stycznia 1919 r.

Wódz Naczelny
Józef Piłsudski

D.

Oddawanie honorów weteranom

Minister spr. wojsk. gen. Sosnkowski wydał następujący rozkaz:

„Uzupełniam „Tymczasowe przepisy oddawania honorów“ następująco: Szeregowi wszystkich stopni oraz oficerowie i urzędnicy wojskowi obowiązani są do oddawania honorów weteranom z r. 1831, 48 i 63, wyższego i równego stopnia. Oficerowie i szeregowi oddają honory weteranom nietylko jako pojedyncze osoby, ale także występując na czele oddziałów (z wyjątkiem dowódców, występujących na czele oddziałów ze sztandarem, eskort oraz konwojów).

Uważam za punkt honoru i nakaz dobrego wychowania, aby wszyscy oficerowie, bez względu na stopień, oddawali pierwsi honory weteranom, bynajmniej nie czekając na ukłon.

Weteranom względem osób wojskowych, ani też osobom wojskowym wobec weteranów nie przysługuje w żadnym wypadku prawo zwracania uwagi osobom, które nie salutowały, względnie nie odpowiedziały na ukłon.

Polecam natomiast, aby dowódcy wszystkich stopni i komendanci garnizonów oddziaływali z całą energią w kierunku należytego oddawania honorów weteranom i aby meldowali mi drogą służbową o wypadkach niewypełnienia niniejszego rozkazu“.

*Oddawanie honorów weteranom,
„Żołnierz Polski”, nr 45/1922, z 5 listopada 1922*

Na podstawie analizy źródeł wskaż zdania prawdziwe i fałszywe.

Józef Piłsudski nadał weteranom 1863 r. prawo noszenia munduru wojskowego.	P/F
Wdowom po powstańcach nie przysługiwała pensja.	P/F
Karani sądownie weterani otrzymali honorowy stopień porucznika WP.	P/F
Oficerowie powinni oddawać pierwsi honor weteranom.	P/F
Aby uzyskać pensję dożywotnią, należało potwierdzić czynny udział w Powstaniu.	P/F

2 ■ Powstańcy styczniowi chętnie uczestniczyli w życiu społeczeństwa. Przyjrzyj się fotografiom i dopasuj podpisy.

Weterani 1863 r. podczas głosowania w lokalu wyborczym, 1930 r.

Powstańcy styczniowi na spotkaniu z Aleksandrą Piłsudską

Weterani 1863 r. składają życzenia noworoczne prezydentowi Ignacemu Mościckiemu, 1935 r.

Weterani 1863 r. składają wieniec na Grobie Nieznanego Żołnierza w czasie obchodów rocznicy bitwy warszawskiej, 1936 r.

Weterani 1863 r. podczas sypania kopca Józefa Piłsudskiego, 1936 r.

3 ■ Wygląd munduru weterana określało specjalne rozporządzenie. Zapoznaj się z nim, a następnie oznacz na obrazku elementy surduta oraz płaszcza.

Przepis ubioru weteranów 1863 r.

Zmieniając przepisy umundurowania weteranów 1863 r., podane w Dzienniku Rozkazów Nr. 11 z dnia 13 kwietnia 1920 r., za poz. 259, zatwierdzam niżej podane przepisy.

Ubiór Weteranów 1863 r. składa się z surduta, spodni, płaszcza i czapki.

1. Surdut.

Surdut z sukna granatowego, sięgający do kolan, z naramiennikami z tego sukna co i surdut zapinanymi na jeden mały guzik mundurowy. Lewy brzeg winien zachodzić na prawy od linii środka piersi na 11 cm. u góry i 6 cm. w stanie. Surdut zapinany na dwa rzędy guzików mundurowych, dużych po 6 z każdej strony. Górne brzegi zapięcia ostro zakończone, odchylone tworzą wyłogi i od wewnątrz są podbite suknem karmazynowym. Z tyłu surdut winien być rozcięty i posiadać w stanie 2 guziki mundurowe i 2 w zakładkach kieszeniowych, obrobionych wypustką karmazynową. Kołnierz wykładano-stojący, wysokości 6 cm., zapinany na 2 haftki z łapką (patką) z sukna granatowego, wypustką karmazynową i wężkiem z galonu srebrnego. Wyłogi rękawów obramowane wypustką karmazynową, jak na rysunku (zał. Nr. 1 wzór 1 i 2).

2. Spodnie.

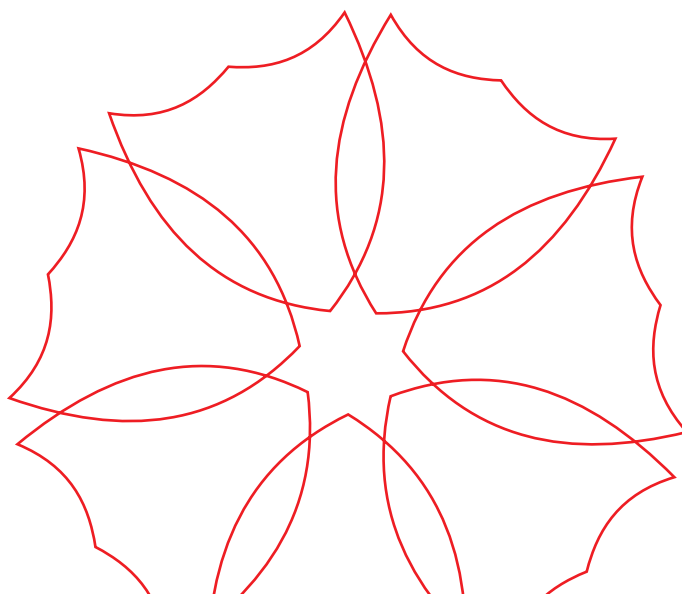
Spodnie długie na obuwie, krojem cywilnym z wypustką karmazynową i strzemiączkami.

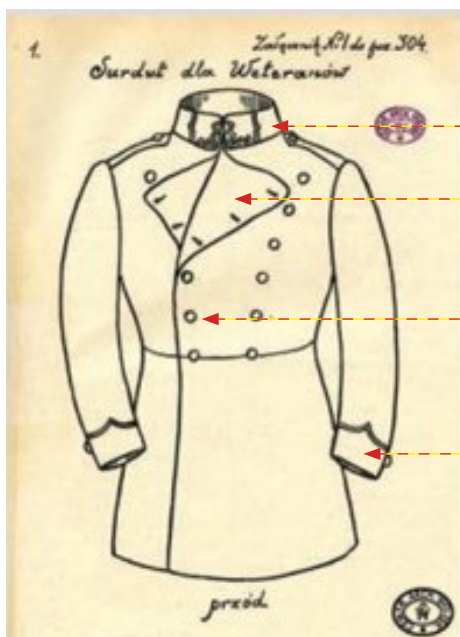
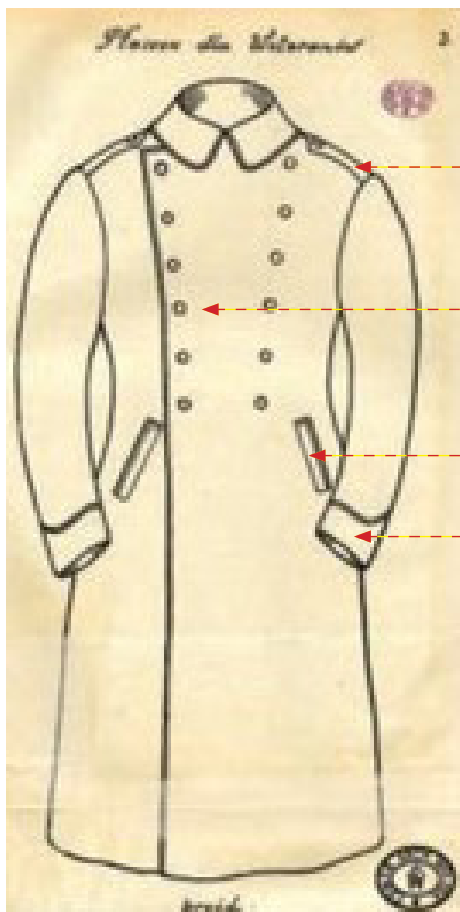
3. Płaszcz.

Płaszcz z naramiennikami, jak w surducie, zapinany na dwa rzędy guzików mundurowych, dużych po sześć sztuk w rzędzie. Lewy brzeg zachodzi na prawy na 6 cm. w stanie i 11 cm. u góry. Z tyłu płaszcz od pleców do dołu znajduje się fałda zapinana za łapkę (patkę) z ostrymi końcami zapinana na dwa guziki mundurowe, przyszyte do listewek w stanie (krótkim). Kołnierz wykładany. Wyłogi rękawów równo ścięte. Kieszenie winny być dwie, umieszczone na połach przednich i zwrócone ukosem ku dołowi. Początek kieszeni winien się znajdować na 8 cm. niżej stanu. Otwór kieszeni 18 cm. (zał. Nr. 1 wzór 3 i 4).

4. Czapka.

Czapka rogatywka z sukna granatowego z takimże otokiem, typu piechoty. Orzełek wzoru wojskowego, biało-metalowy (nieoksydowany). Wysokość od dołu tarczy do szczytu korony 6 1/2 cm. Na piersi orła złożona litera „W”, na tarczy zaś również złożona wypukła data „1863”.

Kartę opracowała: Gabriela Sierocińska-Dec